

Návrhy opatření k řešení problematiky DIVÁCKÉHO NÁSILÍ

Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR

Úvod

Divácké násilí je jedním ze společenských fenoménů, který – ačkoliv jeho bezpečnostní relevance nedosahuje závažnosti např. organizované zločinu nebo terorismu – znamená znepekující formu narušování veřejného pořádku. Nejedná se o jev zcela nový, v posledních letech však v České republice nabývají jeho projevy na intenzitě. S problémem diváckého násilí se potýká celá Evropa, a jedná se o fenomén vpravdě mezinárodní, přičemž však nelze přehlédnout, že některé další země Evropské unie disponují efektivněji nastaveným systémem k preventování a eliminaci problémů s diváckým násilím spojených. V České republice se však stupňuje intenzita situací, kdy se násilné projevy při sportovních utkáních vymykají kontrole aktérů zodpovědných za zajištění bezpečnosti, přičemž takovéto – byť časově a místně omezené – narušení veřejného pořádku mívá negativní dopady na další sféry společenského života.

Z výše uvedených důvodů připravilo Ministerstvo vnitra koncepční materiál **Návrhy opatření k řešení problematiky diváckého násilí** zabývající se současnými problémy na tomto úseku a přinášející návrhy řešení. **Materiál byl schválen usnesením Vlády ČR č. 912 ze dne 23. července 2008.**

V souladu s jedním ze základních cílů reformy Policie České republiky, podle kterého má policie plnit své skutečné poslání a nesuplovat činnost jiných subjektů, je v materiálu na konkrétních příkladech prokázáno, že současná právní úprava do značné míry obsahuje dostatečné nástroje k boji s diváckým násilím, ale že přenesení velké části odpovědnosti na jiné než policejní aktéry je v boji s tímto fenoménem mnohem efektivnější než celkové zajištění bezpečnosti Policií ČR. Dále je součástí materiálu charakteristika stavu diváckého násilí v ČR, analýza stávající legislativní úpravy, role pořadatelské služby fotbalových klubů, přehled oprávnění příslušníků Policie ČR, analýza možností využití strážníků obecní policie k zabezpečení pořádku na stadionech, spolupráce mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií ČR, preventivní a vzdělávací aktivity. Přílohou část materiálu obsahuje manuál pro fotbalové kluby a popis přístupu k problematice diváckého násilí ve vybraných zemích EU: Velké Británii, Spolkové republice Německo, Polsku a Itálii.

Pro pojem diváckého násilí není vžita přesná definice. Většinou charakterizuje *násilné nebo nebezpečné chování diváků v souvislosti se sportovními zápasy*. Může se odehrávat na stadionech, v jejich bezprostředním okolí (nejčastěji ulice, nádraží, restaurace), nebo na trasách přesunu fanoušků. Pojem divácké násilí je používán u násilí, které je plánováno, má opakovaný či manifestační charakter a je realizováno relativně ohrani-

čenou skupinou osob, jejichž jednotčím znakem je sounáležitost s určitým klubem či národním týmem. Kromě vlastního násilí pod tento pojem spadají i další formy rizikového chování, jako jsou rasistické urážky, používání extremistické symboliky či chování ohrožující bezpečnost ostatních diváků, hráčů a rozhodčích (například házení předmětů na hrací plochu). V České republice se případy diváckého násilí vyskytují nejvíce v souvislosti s konáním fotbalových utkání.

1. Historie

V minulosti byli fanoušci jednoho fotbalového klubu poměrně nesourodou skupinou lidí, kteří se ad hoc sešli na fotbalových zápasech svého týmu. Problémy s návštěvníky fotbalových utkání začaly narůstat od počátku osmdesátých let dvacátého století.

V bývalém Československu na sebe hooligans vážněji upozornili v červnu 1985, kdy fanoušci pražské Sparty při cestě rychlíkem do Banské Bystrice zdemolovali vlak a způsobili tak škodu přes půl milionu korun. V dalších letech vznikly více méně organizované skupiny fanoušků při největších fotbalových klubech, jakými v té době byly Sparta Praha, Baník Ostrava a Slovan Bratislava.

V druhé polovině devadesátých let vznikly postupně při několika klubech chuligánské gangy se stabilními názvy i konzistentním členstvem, které se vymezily jako součást chuligánské scény a pravidelně se zúčastňují fotbalových zápasů i bitek.

Chuligáni se sdružují hlavně kolem fotbalových klubů AC Sparta Praha, Slavia Praha, FC Baník Ostrava a 1. FC Brno. Nejčastěji dochází k domluveným střetům chuligánských skupin, rozsáhlé výtržnosti přímo na stadionech nejsou příliš časté.

2. Aktuální stav a návrhy na řešení diváckého násilí v ČR

Nezastupitelnou roli mají při řešení problematiky diváckého násilí především níže uvedení aktéři:

- Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS) a jednotlivé fotbalové kluby,
- Ministerstvo vnitra a Policie ČR,
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,
- Svaz měst a obcí.

Tyto subjekty mají rozdělené role při zajišťování bezpečnosti na utkáních v ČR (v jednotlivých ligách). Ministerstvo vnitra a Policie ČR mají rovněž v rámci České republiky odpovědnost za mezinárodní spolupráci, která probíhá jednak na dlouhodobé bázi vyplývající ze závazků ČR v Radě Evropy a Radě EU, jednak *ad hoc* při zajišťování bezpečnosti na mezinárodních utkáních.

2.1 Právní úprava a problémové okruhy ve vztahu k diváckému násilí

2.1.1 Nutnost přijetí nového zákona

V souvislosti s případy diváckého násilí se objevují **výzvy k přijetí nového zákona**, který by danou oblast upravoval. Ministerstvo vnitra se však domnívá, že v případě ČR **existuje dostatek legislativních i jiných nástrojů**, kterými lze postihnout případy diváckého násilí.

Při rozhodování o vzniku nové normy je prvořadým předpokladem uvažovat o její potřebnosti, o tom, zda problém, který by měla řešit, není možné vyřešit na základě v současnosti platných pravidel. Tzv. **fotbalové trestné činy** by vyžadovaly určení speciálního subjektu, speciálního místa činu, naplnění takové skutkové podstaty by bylo vázáno pouze na prostředí fotbalového stadionu nebo jeho okolí a bylo by tedy ve svém důsledku omezené. Na druhou stranu by však nepředstavovaly žádný zásadní přínos pro možnost postihu takto závažného jednání, které je možné bez větších obtíží subsumovat pod již existující skutkové podstaty.

Je sice pravda, že například Velká Británie takovou úpravu zná. Bylo by však nevhodné podlehnout představě, že Velké Británii se podařilo z velké části vyrovnat s fenoménem diváckého násilí díky přijímání zvláštních zákonů, nebo že kopírováním části opatření, která Británie přijala, by se v České republice podařilo dospět k podobnému úspěchu. I ve Velké Británii bylo k tomuto společenskému problému přistupováno systémově, přičemž hlavním předpokladem úspěchu bylo **zejména přenesení co největšího dílu odpovědnosti za bezpečnost na samotné kluby** a jejich finanční zainteresovanost na klidném průběhu utkání.

2.1.2 Vymezení skutkových podstat

Možnosti trestního stíhání a přestupkového řízení s pachatelem incidentů spojených se sportovními utkáními jsou dostatečné. Je nutné spíše podniknout kroky k většímu využívání těchto ustanovení.

Český trestní zákon obsahuje nemalé množství skutkových podstat, které lze jednáním ohrožujícím bezpečnost nebo jinak závažným jednáním na stadionu naplnit. Namátkou lze vyjmenovat trestný čin výtržnictví (§ 202), ublížení na zdraví (§ 221 an.), hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení (§ 198), poškozování cizí věci (§ 257) apod. Nelze zapomenout ani na řadu skutkových podstat přestupků podle přestupkového zákona.

Jen tento neúplný přehled signalizuje, že **naprostou většinu protiprávního jednání fanoušků na stadionech lze kvalifikovat jako některý z již existujících trestných činů.**

Zbývají taková jednání, která sice nenaplní skutkovou podstatu trestného činu, kluby je však oprávněně považují za nebezpečná a žádají, aby i v jejich případě byla založena trestněprávní odpovědnost. Jedná se o ono známé vniknutí nebo vrhání předmětů na hrací plochu. Kluby argumentují tím, že pořadatelská služba sice může fanouška za takové jednání vyvést, nicméně nemá oprávnění ho na další zápas nepustit a žádá úpravu, na základě které by kluby byly oprávněny vydávat zákaz vstupu na jejich stadion.

Díky možnosti vlastníka/provozovatele stadionu určit kritéria pro vstup diváka do prostoru stadionu, je možné bez dalšího konstatovat, že důvodné podezření (založené zejména na předchozí zkušenosti pořadatelské služby s divákem), že divák bude ohrožovat bezpečnost průběhu sportovní akce, může založit příčinu jeho nevpustění na stadion. Rovněž opilý či agresivně

se projevující divák nemusí být pořadatelem na stadion vůbec vpuštěn.

Vyvede-li pořadatelská služba diváka, který nepřístupným způsobem ohrožoval průběh zápasu, má více možností, jak zajistit, aby dotyčný divák nebyl napříště na zápas vpuštěn. Ke zjištění totožnosti takového diváka lze využít součinnosti Policie ČR, jeho jméno pořadatelská služba zapíše na interní seznam nežádoucích diváků (viz. kapitola 2.2.2) a při příštím zápase bude při vstupu zjišťovat totožnost diváků, čímž zajistí, že se dotyčný na stadion nedostane, nebo s využitím kamerového systému zaznamená jeho podobu a porovnáním u vstupu zjistí, které osoby jsou pro vstup na stadion nežádoucí. Pokud se týká možnosti pořadatele zakázat konkrétní osobě vstup na stadion, je třeba odkázat na výklad o soukromoprávní povaze vztahu mezi divákem a tím, kdo poskytuje zábavu, ve spojení s využitím vlastnického práva „pána domu“ (viz. kapitola 2.2).

Je rovněž nutné pracovat s předpokladem, že ne všichni návštěvníci sportovních utkání jsou problémoví. Rodiny s dětmi a lidé staršího nebo středního věku, jejichž oblečení nijak nenaznačuje příslušnost k tvrdému jádru fanoušků, jistě nemusejí být podrobováni stejným kontrolním procedurám. Pořadatel by se z důvodu efektivity měl zaměřit zejména na předem vytipovanou skupinu a postupovat pragmaticky.

2.1.3 Trestněprávní postih pachatele

Z hlediska trestního práva není v běžných případech diváckého násilí nezbytné, aby reakcí státní moci bylo omezení násilníka na svobodu, (i když samozřejmě ani takové případy nelze vyloučit), neboť jeho trestná činnost se realizuje především v souvislosti s fotbalovým utkáním a z tohoto prostředí zpravidla nevybočuje. Proto se v případě takových pachatelů projevuje jako **efektivní ukládání alternativních trestů** místo trestu odnětí svobody, tedy zejména trestu obecně prospěšných prací a trestu peněžitého.

V Česku neexistuje speciální sankce spočívající v zákazu vstupu na fotbalová utkání. **Zákaz vstupu na fotbalová utkání** lze ukládat v rovině trestněprávní a správněprávní, zejména jako omezující opatření. Trestní zákon obsahuje několik institutů, které umožňují soudu uložit pachateli přiměřená omezení a přiměřené povinnosti k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Tato omezení zahrnují i povinnost zdržet se návštěv nevhodného prostředí, v tomto případě konkrétně fotbalových stadionů.

Takový postih lze právě pro skupinu těchto pachatelů považovat za významné omezení. Soud je může uložit v případě podmíněného odsouzení nebo podmíněného upuštění od potrestání, nebo podmíněného zastavení trestního stíhání.

Podmíněné upuštění od potrestání je upraveno v § 26 tr. z. V odst. 4 písm. e) citovaného ustanovení se praví, že soud může jako přiměřená omezení nebo povinnosti uložit **zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí.** Podmínkou pro takový postup je, aby trestný čin, který pachatel spáchal, byl menší nebezpečnosti a pachatel jeho spáchání litoval. Zkušební doba se v takovém případě stanoví až na jeden rok, přičemž soud nad pachatelem vysloví dohled úředníka Probační a mediační služby.

Podmíněné odsouzení upravené v § 58 tr. z. rovněž počítá s možností soudu uložit pachateli přiměřená omezení (§ 26 tr. z.) a povinnosti, přičemž zkušební doba se pohybuje mezi jedním rokem až pěti lety. Stejná pravidla platí i pro podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem upravené v § 60a tr. z.

O podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 tr. ř.) může soudce a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout v případě, že se obviněný k trestnému činu přizná a nahradí způsobem

benou škodu. I zde zákon umožňuje uložit obviněnému přiměřená omezení (§ 26 tr. z.), přičemž zkušební doba se může pohybovat od 6 měsíců do 2 let.

Společným jmenovatelem všech možností uložit v rámci trestního řízení popsané omezující opatření je **podmíněnost uložení trestu**, resp. upuštění od potrestání. (Jedinou výjimku lze najít v případě uložení trestu obecně prospěšné práce, kdy soud po dobu trvání trestu může pachateli také uložit omezující opatření, přeměnu trestu obecně prospěšné práce v trest odnětí svobody při porušení takového opatření je však problematické a zákon s ním počítá pouze v případě zaviněného nevykonání práce. Vynutitelnost splnění opatření je proto sporná.)

Nejinak je tomu v případě mladistvých a nezletilých diváckých výtržníků. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 14 stanoví, že pokud soud podmíněně upustí od uložení trestního opatření, může mladistvému uložit výchovné opatření. Jedním z druhů výchovných opatření jsou i tzv. výchovná omezení, jejichž výčet je upraven § 19 citovaného zákona. Patří mezi ně i námi sledovaná povinnost **nenavštěvovat určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvé nevhodné prostředí**. Zkušební dobu může soud stanovit až na jeden rok, přičemž tuto lhůtu lze prodloužit ještě maximálně o další rok.

Pokud je jednání diváka posouzeno jako přestupek, nastupuje úprava zákona o přestupcích (č. 200/1990 Sb.). Ten v § 16 an. stanoví, že pachateli přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, přestupku proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití lze uložit spolu s jinou sankcí i ochranné opatření spočívající mimo jiné v **zákazu navštěvovat místa a místnosti, v nichž se konají sportovní podniky**. Toto ochranné opatření lze uložit nejdéle na dobu jednoho roku.

Právní úprava na první pohled nepokládá (zjednodušeně řečeno) zákaz vstupu na stadion za sankci, ale pouze za preventivní opatření, které má pachateli pomoci prokázat ve zkušebním období, na které je podmíněně odložen výkon trestu apod., že je schopen se v životě chovat řádně. Trest zákazu činnosti je v naší právní úpravě nerozlučně spjat se zaměstnáním, funkcí nebo činností na základě zvláštního povolení, a nelze ho tedy na návštěvy sportovních zařízení aplikovat. Z uvedeného vyplývá, že pokud soud nepřistoupí k některé z forem podmíněného odkladu, schází mu v nabízené škále trestů takový alternativní trest, který by pachatele postihl právě v oblasti, která je nezbytnou součástí jeho trestné činnosti.

2.1.4 Efektivní kontrola uložených sankcí a omezení

Nabízí se proto otázka, zda by nebylo vhodné vybavit systém alternativních trestů **novou sankcí spočívající v zákazu návštěv vymezených druhů akcí s účastí veřejnosti**. Bylo by zároveň vhodné umožnit samostatné uložení takového trestu a zvolit hranice trestní sazby, které by se nemusely vázat na současnou hranici trestu zákazu činnosti (10 let) a mohly by jí i významně překročit.

Jak již bylo uvedeno výše, považujeme alternativní tresty v oblasti diváckého násilí za optimální řešení, neboť trestná činnost pachatele bývá zpravidla spojena s prostředím fotbalových zápasů. Tresty odnětí svobody představují citelný zásah do práv pachatele, a z hlediska jejich trvání (například u trestného činu výtržnictví je možné uložit trest odnětí svobody až na dvě léta) je v mnoha případech nepovažujeme za dostatečné, posuzujeme-li je jako dobu, po kterou je pachateli znemožněno navštěvovat pro něj nevhodné prostředí. Alternativní trest zákazu vstupu na fotbalová utkání by na druhou stranu mohl mít stanovenou hranici trestní sazby nepoměrně vyšší, po dobu trvání

trestu by však pachatel byl omezen jen v možnosti navštěvovat konkrétní akce, zásah do jeho práv by byl proto méně intenzivní, zato cílený konkrétně na oblast, ve které k jeho trestné činnosti dochází.

Další úvaha by se pak po vzoru britské i jiných zahraničních úprav měla ubírat směrem k efektivnímu zamezení porušování jak případného nově vzniklého trestu, tak již upravených omezujících opatření, která by byla zajištěna donucením pachatele diváckého násilí splnit v době konání fotbalového utkání jeho klubu povinnost, která by se vylučovala s jeho přítomností na stadionu nebo v jeho okolí. Tuto otázku zahraniční úpravy typicky řeší **uložením povinnosti hlásit se v inkriminovanou dobu na policii**. V našem prostředí by bylo možné využít činnosti Probační a mediační služby České republiky v úzké součinnosti s Policií ČR.

Probace znamená kontrolu výkonu alternativních trestů (zejména trestu obecně prospěšných prací) a kontrolu uložených povinností a omezení ve zkušební době. Vzhledem k tomu, že, jak bylo uvedeno shora, v systému alternativních trestů nefiguruje takový, který by spočíval v zákazu návštěv sportovních akcí, nemůže na tomto poli prozatím Probační a mediační služba vystupovat v aktivní roli. Pokud by však úprava takové sankce byla přijata, mohla by se situace změnit. Na druhou stranu je nutné konstatovat, že Probační a mediační služba v současné době nevyužívá v případě pachatelů z řad diváků dostatečně možnosti, které jí zákon dává, a to při výkonu dohledu určovat termíny návštěv klientů (srovnej § 26a tr. z.) v čase fotbalového utkání.

Pokud by bylo přistoupeno k vytvoření nového druhu alternativního trestu, bylo by zapotřebí zabývat se i myšlenkou upravit konkrétní povinnost pachatele dostavovat se ke kontrole výkonu trestu k probačnímu úředníkovi (příp. v doprovodu probačního úředníka na místně příslušnou policejní stanici) ve stanovených lhůtách v době zápasu příslušného fotbalového klubu.

Sankcionování pachatelů je také třeba více medializovat a ukázat tak veřejnosti, že divácké násilí nezůstane nepotrestáno.

Důležitá je rovněž **rychlost uložení sankce**. V této souvislosti se dne 10. května 2008 v rámci utkání celků Sparta Praha a Baník Ostrava uskutečnil pilotní projekt, jehož cílem je maximální možné zrychlení potrestání pachatelů diváckého násilí. Ve vyhrazených prostorách stadionu Sparty Praha byla zřízena provizorní jednací síň Obvodního soudu pro Prahu 7. Přítomni byli soudci, státní zástupci, advokáti, policejní vyšetřovatelé a zástupci přestupkové komise. Pilotní projekt se osvědčil a uvažuje se o jeho dalším rozšíření, především v souvislosti s konáním rizikových utkání.

2.1.5 Oprávnění Policie ČR a reforma Policie ČR na tomto úseku

Nástroje, kterými disponuje Policie ČR v oblasti diváckého násilí, považuje Ministerstvo vnitra za dostatečné.

Skutečnost, že Policie České republiky by do budoucna měla hrát mnohem méně aktivní roli v „soukromém“ prostoru stadionu neznamená, že se vzdá své role strážce veřejného pořádku v jeho okolí nebo v jiném prostoru, kde bude probíhat protiprávní činnost sportovních diváků.

Nejen pořadatelská služba, ale **i policie musí v dostatečné míře dbát na prevenci**. V případě pořadatelské služby je jejím úkolem zejména nepuštění nebezpečných osob na stadion. Policie České republiky se má na druhou stranu snažit využitím veškerých oprávnění, která jí **zákon o policii** (případně jiný

právní předpis) dává, předcházet tomu, aby například příprava a cesta agresivních fanoušků na zápas představovala pro veřejný pořádek ohrožení. V této souvislosti lze využít především Antikonfliktní týmy Policie ČR.

Základní úkoly policie jsou stanoveny v § 2 zákona o policii. Jedná se zejména o **ochranu bezpečnosti osob a majetku; spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku** (a v případě jeho porušení též o **realizaci opatření k jeho obnovení**); **odhalování přestupků a zjišťování jejich pachatelů, projednávání přestupků, pokud tak stanoví zvláštní zákon, a o dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu a spolupůsobení při jeho řízení.**

Podle § 7 odst. 1 zákona o policii **je policista ve službě povinen provést v mezích tohoto zákona služební zákrok, služební úkon, popřípadě učinit jiná opatření nezbytná k provedení služebního zákroku nebo služebního úkonu**, zejména vyrozumět nejbližší policejní útvar, je-li páčán trestný čin nebo přešupek, anebo je-li důvodné podezření z jejich páčání.

Z hlediska pořádání sportovních akcí a udržování veřejného pořádku při nich lze uvést následující **oprávnění policisty**:

Oprávnění požadovat vysvětlení (§ 12). Policista je oprávněn požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele, jakož i pro vypátrání hledaných nebo pohřešovaných osob a věcí, a v případě potřeby ji vyzvat, aby se ve stanovenou dobu dostavila na určené místo k sepsání protokolu o podání vysvětlení. Nevyhoví-li osoba bez dostatečné omluvy nebo bez závažných důvodů výzvě podle odstavce 1, může být předvedena k sepsání protokolu o podání vysvětlení.

Oprávnění požadovat prokázání totožnosti (§ 13). Policista je oprávněn vyzvat osobu, aby prokázala svou totožnost, zejména přistiženou při jednání, které má znaky trestného činu nebo přestupku; od které je požadováno vysvětlení; která odpovídá popisu hledané nebo pohřešované osoby; která se bezdůvodně zdržuje v bezprostřední blízkosti chráněných objektů; která má na místě veřejně přístupném zbraň a je důvodné podezření, že zbraň může být užito k násilí nebo pohružce násilím; která se zdržuje v blízkosti místa, kde došlo ke spáčení trestného činu, k dopravní nehodě, požáru nebo jiné mimořádné události. Policista je rovněž povinen požadovat prokázání totožnosti na žádost jiné osoby, jestliže tato osoba má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti žádá; osoba je povinna výzvě vyhovět.

Oprávnění zajistit osobu (§ 14 a 15). Policista je oprávněn zajistit mj. osobu, která byla přistižena při jednání, které má znaky přestupku, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat, anebo bude mařit řádné objasnění věci, nebo která je mladší patnácti let a byla přistižena při jednání, které má znaky trestného činu, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat, anebo bude mařit řádné objasnění věci. Ve vztahu k cizincům je policista oprávněn provést zajištění osoby též z důvodů uvedených v § 15 zákona o policii, tj. za účelem jeho předání orgánu, který rozhoduje podle zvláštního předpisu o ukončení pobytu na území České republiky nebo o správním vyhoštění.

Oprávnění k omezení pohybu agresivních osob (§ 16). Osobě, která fyzicky napadá jinou osobu nebo policistu nebo poškozujee cizí majetek nebo se pokusí o útěk, může být omezena možnost volného pohybu připoutáním k vhodnému předmětu.

Oprávnění odebrat zbraň (§ 17). Po předchozí marné výzvě k vydání zbraně může odebrat zbraň osobě na místě veřejnosti přístupném, je-li to nezbytné v zájmu ochrany veřejného pořádku, života nebo zdraví osob nebo bezpečnosti majet-

ku a hrozí-li, že zbraně může být užito k násilí nebo pohružce násilím. Zbraní se rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.

Oprávnění k prohlídce dopravních prostředků (§ 18). Při pronásledování pachatelů některého ze zvlášť závažných úmyslných trestných činů anebo jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, a při pátrání po těchto pachatelích a věcech pocházejících anebo souvisejících s uvedenými trestnými činy, je policista oprávněn prohlížet dopravní prostředky, zda se v nich tito pachatelé anebo věci nenacházejí. Při pátrání po hledaných osobách, zbraních, střelivu, výbušninách, omamných prostředcích nebo odcizených věcech, jsou policisté oprávněni přesvědčit se, zda se hledaná osoba nebo věc nenachází v dopravních prostředcích, je-li důvodné podezření, že tomu tak je.

Oprávnění zakázat vstup na určitá místa (§ 20). Jestliže to vyžaduje účinné zabezpečení plnění úkolů uvedených v tomto zákoně, je policista oprávněn přikázat každému, aby na nezbytně nutnou dobu nevstupoval na určená místa nebo se na nich nezdržoval. Každý je povinen příkazu policisty uposlechnout. K vyznačení nebo ohrazení určeného místa může být použito technických prostředků.

Oprávnění k úkonům v souvislosti s řízením o přestupcích (§ 24 a 25). Policista je oprávněn po předchozí marné výzvě k vydání věci **věc odejmout**, jestliže lze mít důvodně za to, že v řízení o přestupku může být vysloveno její propadnutí nebo může být zabrána. Nelze odejmout věc, jejíž hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku.

Při plnění úkolů orgánu činného v trestním řízení **může policista v rámci prověřování a vyšetřování trestných činů uplatnit i další oprávnění** daná mu trestním řádem. Jde například o zadržení osoby podezřelé ze spáčení trestného činu (§ 76), výzvu k vydání a o odejmutí věci důležité pro trestní řízení (§ 78, § 79), osobní prohlídku (§ 82).

Policista je v souvislosti s plněním svých úkolů oprávněn použít tzv. **donucovacích prostředků**, které jsou vymezeny v § 38 zákona o policii. Donucovací prostředky je policista oprávněn použít v zájmu ochrany bezpečnosti osob, své vlastní a majetku a ochrany veřejného pořádku, proti osobě, která je ohrožuje. Před použitím donucovacích prostředků je policista povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání s výstrahou, že bude použito donucovacích prostředků. Od výzvy s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a služební zákrok nesnese odkladu. O tom, který z donucovacích prostředků použije, rozhoduje policista podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem; přitom použije takového donucovacího prostředku, který je nezbytně nutný k překonání odporu osoby, která se dopouští protiprávního jednání. Policista je povinen dbát, aby použitím donucovacího prostředku nezpůsobil osobě újmu zřejmě nepřiměřenou povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání.

Uvedený výčet obsahuje oprávnění, jejichž využití bude v případě průběhu sportovního utkání, před jeho zahájením nebo po jeho ukončení přicházet v úvahu i mimo prostor stadionu. Je třeba, aby Policie ČR takových **oprávnění využívala plně již před zahájením utkání a osoby, které považuje za potenciální ohrožení, jim podrobovala**. Důsledným postupem policie proti těm fanouškům, kteří již před zahájením utkání poskytnou Policii ČR důvod uplatnit proti nim některé z uvedených oprávnění, bude Policie ČR **efektivně napomáhat poradatelské službě** v jejím úsilí zajistit při zápase bezpečnost.

Oblast diváckého násilí je nově upravena rovněž v **legislativní části probíhající Reformy Policie ČR**, konkrétně tzv. změnový zákon obsahuje v části první návrh Změny zákona o podpoře sportu nové instituty boje proti diváckému násilí. Všechny vychází ze základního předpokladu, že odpovědnost za bezpečnost fotbalového utkání jakožto soukromého podniku nese zejména jeho organizátor, který za účelem zajištění bezpečnosti musí vydat návštěvní řád obsahující pravidla pro vstup a chování návštěvníků akce.

Nová úprava předpokládá, že se Policie ČR do budoucna nebude v masivní míře účastnit udržování pořádku a bezpečnosti přímo na stadionech a tato odpovědnost bude v celém rozsahu převedena na pořadatelskou službu. Pouze v případě, kdy úsilí pořadatele udržet pořádek na stadionu selže, bude možné požádat Policii České republiky o spolupráci. Klub však bude na udržení pořádku finančně zainteresován, neboť návrh počítá s oprávněním Policie ČR žádat za zásah při sportovním utkání, jehož provozovatel nepodnikl dostatečné kroky k udržení pořádku a bezpečnosti, náhradu vynaložených nákladů.

2.1.6 Součinnost Policie ČR při přepravě fanoušků na zápas

Opakovaně se objevují případy projevů diváckého násilí ze strany fanoušků, kteří se přepravují na utkání hromadně, a to zejména při přepravě vlaky. Využijí-li fanoušci běžných spojů Českých drah a dojde-li z jejich strany k násilným projevům, je zcela nezbytné, aby Policie ČR plnila své zákonné úkoly a chránila jak bezpečnost a zdraví osob, které se takovým spojením přepravují, tak majetek společnosti České dráhy, který je agresivním jednáním fanoušků ohrožen.

Jiná situace však nastane, pokud České dráhy vypraví speciální, tzv. „fanouškovský vlak“. Ustálená praxe předpokládá, že Policie České republiky bude zcela samozřejmě a bez nároku na náhradu nákladů takový vlak doprovázet a nasadí potřebný počet policistů pro případ zvládnutí násilně se chovajícího davu.

Nelze však odhlédnout od skutečnosti, že České dráhy vstupují s fanoušky do smluvního vztahu o přepravě na zápas zcela dobrovolně a taková činnost je součástí jejich podnikatelského rizika. Policejní ostraha, kterou stát bezplatně poskytuje, je však placena ze státního rozpočtu.

Prosté náklady, které Policii České republiky vznikají v souvislosti s doprovodem tzv. fanouškovských vlaků, lze vyčíslit jako mzdové prostředky násobené počtem nasazených policistů a počtem hodin, po které doprovod probíhá. Počet doprovázejících policistů závisí na rizikovitosti utkání. U rizikovějších zápasů se počet nasazených policistů pohybuje v řádech desítek, (např. při utkání Baník Ostrava v. Sparta Praha v květnu 2008 bylo nasazeno cca 50 policistů z Ostravy na celou dobu cesty, kteří byli během cesty doplňováni policisty z dalších krajů.).

Je proto nutné analyzovat, zda je taková praxe pro stát výhodná a nadále udržitelná.

Proto s přihlédnutím ke specifickým konkrétní problematice a vzhledem k vysokým nákladům Policie ČR na ostrahu vlaků převážejících fotbalové fanoušky a zároveň vzhledem k výši, kterou dopravce dotuje vypravení takových vlaků, je třeba provést ze strany Ministerstva dopravy a Policie České republiky komplexní analýzu, jejímž cílem bude určit, zda nevýhodná cenová politika v této oblasti kompenzuje snížení bezpečnostních rizik a nakolik by přepravování fanoušků jiným způsobem – autobusy, běžné spoje a individuální doprava a s tím spojené rozdělení fanoušků na několik menších skupin – ovlivnilo zajišťování bezpečnosti Policií České republiky.

2.2 Pořadatelská služba

2.2.1 Oprávnění podmínit vstup na stadion

Pořadatelský klub je povinen – zejména dle interních předpisů ČMFS – mj. zajistit pořádek v prostoru stadionu, zajistit pořadatelský sbor v potřebném počtu a kvalitě, neumožnit vstup osobám podnapilým či vnášejícím zakázané předměty. Porušení těchto ustanovení jsou sankcionována pokutou, disciplinárně či herními důsledky. Státní orgány nedisponují závaznou právní úpravou v dané věci (závazné nejsou ani doporučení Rady Evropy k pořadatelské službě) a nemají tak možnost účinné a právně podložené sankce v případě neplnění povinností ze strany ČMFS a fotbalových klubů. V souvislosti s reformou Policie ČR je navrhována sankce uzavření stadionu pro návštěvníky v případě závažného porušení povinností ze strany pořadatelů sportovních utkání. Tento nástroj považuje Ministerstvo vnitra za dostatečný.

Je stanoveno, že **členem pořadatelské služby** se může stát fyzická osoba starší 18 let a dále, že členy pořadatelského sboru mohou být pouze osoby, které jsou poučeny o svých úkolech a povinnostech hlavním pořadatelem. Počet pořadatelů stanoví pro jednotlivé soutěže řídicí orgán v rozpisu soutěží nebo jej s ohledem na situaci pořadatelského klubu stanoví podle potřeb případ od případu.

Výběr pořadatelské služby provádí fotbalové kluby. Pořadatelský sbor je složen z dobrovolníků, řídicích se instrukcemi hlavního pořadatele. Členy pořadatelské služby jsou v některých případech také pracovníci soukromých bezpečnostních služeb. V obou případech se jedná o osoby, u kterých existuje smluvní vztah mezi zadavatelem, tj. příslušným fotbalovým klubem a bezpečnostní agenturou či danou fyzickou osobou. Podstatou tohoto smluvního vztahu je přenesení výkonu některých práv a povinností zadavatele na bezpečnostní agenturu, resp. fyzické osoby.

Školení pořadatelského sboru je zajišťováno Českomoravským fotbalovým svazem ve spolupráci s jednotlivými fotbalovými kluby. **Ve spolupráci s Policií ČR a Ministerstvem vnitra ČR lze stanovit podmínky zapojení příslušníků Policie ČR do výcviku členů pořadatelských služeb.**

Policie ČR upozorňuje na **přetrvávající problémy s pořadatelskou službou** (nezkušenost, nedostatečná výbava, nedbale prováděné osobní prohlídky fanoušků, nedostatečná komunikace a koordinace činnosti s dalšími partnery apod.) a v některých případech i na neochotu komunikace ze strany bezpečnostního pracovníka fotbalového klubu. **Fotbalové kluby nejčastěji argumentují nedostatečnými pravomocemi své pořadatelské služby**, která podle jejich názoru není vybavena k samostatnému potlačení projevů diváckého násilí.

Zcela nejefektivnějším nástrojem udržení bezpečnosti uvnitř sportovního zařízení je možnost provozovatele podmínit vstup do zařízení splněním požadavků (zpravidla zveřejňovaných v návštěvním řádu).

Vstup na stadion je vstupem do neveřejného prostoru, na který se podle základních principů vlastnického práva vztahuje tradiční soukromoprávní **koncept pána domu**, jenž rozhoduje o tom, kdo a za jakých podmínek bude vpuštěn do prostoru, nad kterým vykonává své právo. Návštěva stadionu je zcela logicky založena na úplatném smluvním vztahu diváka a pořadatele a záleží na svobodné vůli obou stran smlouvy, zda budou ochotny do vztahu vstoupit. Neexistuje zákonem založené, a tudíž vymahatelné právo účastnit se sportovního klání jako divák. Logicky se vychází z předpokladu, že pořadatel hodlá svým podnikáním – pořádáním utkání – utržit zisk, není však možné spravedlivě po něm požadovat, aby na svůj podnik vpouštěl osoby, které jeho průběh narušují. Proto musí účastník smluv-

ního vztahu – divák – strpět aplikaci různých opatření stanovených pořadatelem, pokud chce službu užívat. Tato opatření samozřejmě nesmí být postavena na diskriminačních základech. Pořadatelé tedy mají např. možnost diváky legitimovat nebo je prohledávat za účelem zjištění, zda se na stadion nesnaží pronést nebezpečný materiál. Ostatně mnoho z těchto opatření upravují kluby v návštěvních řádech svých stadionů již dnes.

Možnost pořadatelů legitimovat návštěvníka u vstupu a zkontrolovat, zda u sebe nemá nebezpečný materiál, není výkonem oprávnění, které by jinak zákon svěřoval za splnění daných podmínek Policii ČR (zjištění totožnosti apod.), ale výkonem práva „pána domu“, který vstup do soukromého prostoru, k němuž mu svědčí vlastnické (nebo obdobné, založené nájemní smlouvou apod.) právo, může podmínit podle svého uvážení. Zakoupením vstupenky na utkání návštěvník vstupuje do smluvního vztahu, ve kterém návštěvní řád může figurovat jako součást závazných obchodních podmínek

Pořadatel na druhou stranu není oprávněn zjišťovat totožnost takového návštěvníka, který již do prostoru stadionu vstoupil a provádí v něm činnost, která není slučitelná s představami pořadatele o bezpečném průběhu zápasu. Pořadatel však může nevhodně se chovajícího návštěvníka vyvést a požádat policistu o zjištění jeho totožnosti podle § 13 odst. 3 písm. c) zákona o Policii ČR. Aby k tomu byl pořadatel oprávněn, je potřeba jediné – vymezit v návštěvním řádu druhy jednání, které budou mít za následek vyvedení ze stadionu.

2.2.2 Oprávnění zpracovávat osobní údaje diváků pořadatel sportovního utkání

Vyžaduje-li pořadatel po divákovi, aby se při vchodu na stadion legitimoval a takto získané údaje dále zpracovává, případně má-li na stadionu instalovaný kamerový systém pro potřeby snímání částí, ve kterých se diváci pohybují, souvisejí taková opatření nerozlučně s problematikou zpracování osobních údajů.

Problematiku zpracování osobních údajů v České republice a jejich ochrany řeší zákon. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Zákon za zpracování osobních údajů považuje jakoukoliv systematickou operaci s nimi, zejména jejich shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, předávání, šíření, zveřejňování a podobně.

K tomu, aby majitel/provozovatel stadionu mohl uvedené nebo podobné úkony provádět, musí vyhovět všem požadavkům, které tento zákon na zpracování osobních údajů vznáší.

Chce-li proto například budovat interní seznamy nežádoucích diváků, uchovávat jejich podobu zaznamenanou kamerovým systémem, předávat informace o nich jiným klubům apod., je nutné zejména:

- stanovit účel zpracování osobních údajů, kterým pravděpodobně bude zajištění bezpečnosti osob a majetku na stadionu (§ 5/1 cit.z.),
- splnit oznamovací povinnost podle § 16 cit. z. vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- informovat subjekt údajů o tom, v jakém rozsahu a k jakému účelu budou osobní údaje zpracovány (§ 11 cit. z.) – informovanost je zajištěna zpravidla zveřejněním v návštěvním řádu, obchodních podmínkách, na zadní straně vstupenky, na informační ceduli v prostoru pokladen,
- zajistit, aby zaměstnanci, resp. další osoby, které přijdou s osobními údaji do styku, zachovávali povinnost mlčenlivosti.

Informace o rozsahu zpracování osobních údajů může zahr-

nout i možnost předání jinému subjektu, který musí být konkrétně určen. V praxi lze pak informovanost subjektů údajů zajistit například informací: „Pořadatel/Provozovatel si za účelem zajištění bezpečnosti osob a majetku na stadionu vymíní právo zpracovávat osobní údaje diváků včetně možnosti jejich uchování a předání pořadatelům/provozovatelům jiných sportovních utkání/zařízení za stejným účelem“.

Souhlas subjektů údajů se zpracováním údajů správce zajišťovat nemusí, neboť zpracování osobních údajů diváků na stadionu vykonávané za účelem ochrany majetku a zajištění bezpečnosti na stadionu lze považovat za činnost nezbytnou pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) cit. z.

2.3 Možnost využití strážníků obecní policie k zabezpečení pořádku na stadionech

V souvislosti s navrhovanou úpravou, podle které by se Policie České republiky nadále neměla podílet na udržování pořádku přímo na stadionech, se nabízí otázka, zda by za tímto účelem nemohly kluby využívat služby obecní policie.

Podle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, obecní policie v rámci plnění svého hlavního úkolu – zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v rámci působnosti obce – mj. přispívají k ochraně bezpečnosti osob a majetku. Z dikce zákona o obecní policii tedy vyplývá, že obecní policie slouží k ochraně bezpečnosti osob a majetku, ale zároveň není institucí, která by výše zmíněnou činnost měla provádět bezvýhradně sama, tj. bez spolupráce ostatních osob (organizační složky státu, podnikající i nepodnikající právnické a fyzické osoby).

Dle ustanovení § 1 odst. 3 zákona o obecní policii se na strážníky obecní policie může každý obrátit s žádostí o pomoc a strážníci jsou povinni tuto pomoc v rozsahu svých úkolů poskytnout. To vše ovšem za podmínky, že k takové pomoci, tj. i k provedení požadovaného zákroku, byli odborně vyškoleni a vycvičeni. Dle ustanovení § 8 písm. b) zákona o obecní policii totiž strážník není povinen provést zákrok, jestliže k jeho provedení nebyl odborně vyškolen ani vycvičen a povaha zákroku takové odborné vyškolení nebo vycvičení vyžaduje.

Praxe bezpochyby ukazuje, že eliminace projevů diváckého násilí na stadionech, jehož se obvykle účastní větší počet problematických diváků, často vyžaduje nasazení specializovaných pořádkových sil Policie ČR a nikoliv strážníků, kteří k hromadným zákrokům pod jednotným velením, na rozdíl od Policie ČR, nejsou vyškoleni, vycvičeni a vybaveni odpovídajícími ochrannými prostředky. Donucovací prostředky, kterými disponují strážníci obecní policie, jsou taxativně vyjmenovány v § 18 zákona o obecní policii. Mezi těmito prostředky chybí donucovací prostředky používané ke zvládnutí davu (např. vodní děla, vytlačování koňmi atd.), kterými disponuje Policie ČR a které jsou právě při vyhraněných situacích při sportovních utkáních neúčinnější. Pokud není pořadatelská služba schopna svůj úkol zvládnout, je namístě přivolání specializovaných útvarů Policie ČR a nikoli, jak shora uvedeno, policie obecní.

Pokud pořadatel sportovního utkání v předstihu vytipuje konkrétní sportovní utkání jako rizikové, je jeho povinností organizačně a technicky zajistit jeho pokud možno bezproblémový průběh. Policie ČR je oprávněna konat až tehdy, kdy dojde k takovému narušení veřejného pořádku, kdy pořadatel není objektivně schopen situaci řešit a kdy z důvodu ochrany osob a majetku nezbyvá nic jiného než použít speciálních útvarů Policie ČR, složených z odborně vyškolených, vycvičených a vybavených příslušníků tohoto bezpečnostního sboru. V těchto situacích pak může dojít i k asistenci strážníků obecní poli-

cie, nejlépe ale pod vedením Policie ČR, neboť dle ustanovení § 1 odst. 4 zákona o obecní policii při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií České republiky.

2.4 Spolupráce mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií ČR

Soutěžní utkání v Česku řídí **Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS)**. Českomoravský fotbalový svaz je občanské sdružení vzniklé na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Základním dokumentem pro pořádání fotbalových utkání je tzv. soutěžní řád fotbalu, vydaný ČMFS, který obsahuje ustanovení o pořadatelské službě, výkonu její činnosti, povinnosti klubů, průběh soutěžních utkání, apod. Ostatní právní akty, jako např. disciplinární řád, registrační řád, statut smírčí komise, apod., se vztahují k vnitřní činnosti orgánů ČMFS.

Spolupráce mezi Policií České republiky a Českomoravským fotbalovým svazem v problematice diváckého násilí je upravena smluvně.

V roce 1995 byla uzavřena **Dohoda mezi Policejním prezidiem ČR a Českomoravským fotbalovým svazem** o vzájemné spolupráci při zajišťování veřejného pořádku, ochraně bezpečnosti osob a majetku při fotbalových utkáních, která byla každoročně prolongována.

V březnu 2005 bylo **podepsáno Organizační ujednání mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky**, nahrazující dosavadní Dohodu.

Organizační ujednání jasně vymezuje úkoly jednotlivých účastníků k zabránění projevů diváckého násilí. Konkrétně upravuje mj. činnost Českomoravského fotbalového svazu a fotbalových klubů, spolupráci pořadatelské služby a Policie ČR, výcvik a činnost členů pořadatelské služby, činnost policie, spolupráci s některými dalšími subjekty a stanovuje rovněž zásady společné mediální politiky Českomoravského fotbalového svazu, fotbalových klubů a Policie ČR. Jeho součástí je i tzv. místní ujednání mezi Policií České republiky, Českomoravským fotbalovým svazem, fotbalovým klubem a obcí.

Organizační ujednání lépe než předchozí Dohoda identifikuje náplň činnosti a konkrétní formu spolupráce mezi zainteresovanými subjekty (zejména Policie ČR, Českomoravský fotbalový svaz, fotbalové kluby a jejich pořadatelská služba, obce).

Z podnětu Policie ČR vyplývá, že se aktuálně objevují problémy ze strany fotbalových klubů v rámci nerespektování požadavků velitele policejních opatření při uzavírání místního ujednání či při součinnostních jednáních před a v průběhu fotbalové sezony.

Aktuálně jsou na úrovni MV a Policie ČR **diskutovány návrhy změn Organizačního ujednání**. Cílem je uvést Organizační ujednání do souladu se změnami v rámci reformy Policie ČR (větší odpovědnost pořadatelů, apod.), a rozšířit oblasti dosavadní spolupráce např. o školení členů pořadatelské služby fotbalových klubů. Organizační ujednání bude uzavřeno během II. pololetí 2008.

2.5 Preventivní a vzdělávací aktivity

Doporučením Stálého výboru Rady Evropy č. 1/2003 o úloze sociálních a výchovných opatření v prevenci násilí při sportovních utkáních je signatářům Úmluvy (tedy i ČR) doporučováno:

- přijmout preventivní sociální a výchovná opatření pro zlepšení práce s fanoušky,

- vytvořit zásady práce s fanoušky, založit informační centra pro fanoušky,
- motivovat sportovní kluby, aby navazovaly užší vztahy se svými fanoušky, podporovaly zakládání oficiálních fanklubů a umožňovaly jim stát se nedílnou součástí života fotbalového celku,
- zvýšit povědomí klubů o úloze, kterou mohou hrát ve svém sociálním prostředí.

V jednotlivých zemích EU najdeme pod hlavičkou prevence diváckého násilí různé činnosti: kroužky pro dětské fanoušky vedené sportovními kluby, víkendové adrenalinové akce pro problematické fanoušky, ale i dobře medializované ambasády pro fanoušky nebo kampaně na propagaci fair play. Aktivity vycházejí nejenom z iniciativy klubů, organizují je i soukromé spolky a vládní nebo mezivládní instituce.

Většina preventivních aktivit v ČR byla doposud realizována a financována Ministerstvem vnitra ve spolupráci s nevládními organizacemi.

Fotbalové kluby a federace by se měly naučit orientovat se na své fanoušky, přiblížit se jim a navázat s nimi přátelské vazby. Osvědčil se zejména systém, na jehož základě je jeden **funkcionář klubu** s rozhodujícími pravomocemi **pověřen vztahy s fanoušky**. Taková osoba garantuje fanouškům klubovou podporu a zodpovídá za věcnou a plynulou komunikaci mezi fotbalovým oddílem a fanklubem. Větší kluby by měly zvážit založení oddělení práce s fanoušky, které by se věnovaly rozvíjení dobrých vztahů s fanoušky. V závislosti na povaze klubu se může jednat o prodej vstupenek, organizaci utkání, šíření informací o klubu, pořádání společných cest na utkání atd. Mnohé evropské kluby na podobných pozicích zaměstnávají samotné fanoušky, kteří fungují jako prostředníci mezi klubem a jeho fanoušky.

Důležitá je rovněž **cílená práce s fanoušky** jako součást proaktivních preventivních činností. Základním principem cílené práce s fanoušky je práce profesionálů přímo v terénu, zacílená především na skupiny mladých fotbalových fanoušků. V některých státech EU (zejména v Belgii, Německu a Nizozemí) se práci s fanoušky věnují týmy profesionálních sociálních nebo vzdělávacích pracovníků, kteří rozumí klubové kultuře a pracují přímo mezi fanoušky. Tyto osoby pak mohou sloužit jako kontakt pro komunikaci mezi fanoušky, fotbalovými kluby a policií.

Rozhodnutí, která se jich týkají, je vhodné s fanoušky konzultovat.

Ministerstvo vnitra ČR průběžně iniciuje a podporuje výchovné, informační a výzkumné programy, mající za cíl snížit a eliminovat divácké násilí v oblasti sportu, zejména při fotbalových utkáních. V dané souvislosti resort úzce spolupracuje s nevládním sektorem a samosprávou.

V roce 2005 se stalo Ministerstvo vnitra partnerem preventivního projektu pro fotbalové fanoušky, který je zastřešen občanským sdružením ProFotbalFans. Jedná se o projekt „Vzdělávací program pro sociální pracovníky – streetworkery, kontaktní a klubové pracovníky pracující s cílovou skupinou fotbalových fanoušků“. Hlavním cílem projektu je vzdělávání sociálních pracovníků a jejich příprava na působení v oblasti kontaktní a klubové práce s fotbalovými fanoušky, především na úrovni fotbalových klubů.

V roce 2005 byly Ministerstvem vnitra podpořeny 2 projekty vztahující se k prevenci diváckého násilí. Konkrétně se jednalo o projekt „Fandíme slušně – bavíme se sportem“, jehož cílem je prevence školního násilí a jiných patologických jevů na školách formou podchyzení potenciálních sportovních příznivců (neorganizovaných skupin dětí a mládeže) a jejich

následné výchově ke slušným formám fandovství. Projekt je zaštitěn městem Opava.

Cílem druhého podpořeného projektu s názvem „**Fandíme sportu, fandíme slušně**“ je pochopení praktik, zvyků a organizace fotbalových fanoušků (tzv. ultras). Projekt probíhá v Ostravě.

V roce 2006 vydalo Ministerstvo vnitra brožuru „Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních. Role místních a regionálních orgánů veřejné správy v prevenci násilí při sportovních utkáních.“ Brožura poskytuje přehled doporučení Rady Evropy k násilí při sportovních utkáních a detailně popisuje, jak lze diváckému násilí účinně čelit prostřednictvím prevence (předkládá řadu úspěšných projektů, preventivních opatření i slibných probíhajících experimentů). Publikace v neposlední řadě upozorňuje na klíčovou roli místních a regionálních orgánů veřejné správy při rozvoji preventivních programů pro mládež, které se zaměřují na prevenci násilí.

V rámci preventivních aktivit je nutné tlačit fotbalové kluby směrem k větší aktivitě vůči svým fanouškům. Jedním z mála pozitivních příkladů může být fotbalový klub Slovan Liberec.

V roce 2004 schválilo Ministerstvo vnitra sociálně preventivní projekt s názvem „Pozitivní fandovství“, zaměřený na mladé fotbalové příznivce ve věku 10–20 let s cílem vytvořit seskupení mladých fotbalových fanoušků na principu pozitivního fandovství a zamezení jejich infiltrace do chuligánských skupin. Projekt zahrnuje systémovou, cílenou preventivní práci s fanoušky na bázi klubového zařízení, nabídku volnočasových aktivit, podporu pozitivních fanouškovských akcí a výchovu k pozitivnímu fandovství. Projekt probíhá ve městě Liberec a byl podpořen částkou 100 000 Kč.

Ministerstvo vnitra finančně podpořilo také **projekty tzv. ambasad pro fotbalové fanoušky** (fan ambasád) u příležitosti konání ME 2004 v Portugalsku a MS 2006 ve Spolkové republice Německo. Fan ambasáda v průběhu šampionátu zajišťovala pro fanoušky informace v českém jazyce o jeho průběhu, možnostech dopravy, ubytování, stravování, místních zvyklostech atd. Jako součást fan ambasády byl připraven také tištěný průvodce pro fanoušky.

K minimalizaci případů diváckého násilí na fotbalových stadionech může vést rovněž omezování viditelné přítomnosti Policie ČR na stadionu kromě situací, kdy jde o porušování zákona a je nutné na ně adekvátně reagovat. **Pro prevenci diváckého násilí lze ze strany Policie ČR využít mj. Antikonfliktních týmů**, které budou v přímém kontaktu se skupinami rizikových fanoušků.

Závěr

Divácké násilí není pouze záležitostí Ministerstva vnitra a Policie ČR, pro něj je zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti v souvislosti se sportovními utkáními, a zejména s fotbalovými zápasy, spojeno s vynaložením nemalých prostředků.

Je nutné velmi intenzivně vnímat zásadní roli fotbalových

klubů a pořadatelů zápasů při investicích do infrastruktury stadionů, do výkonu pořadatelské služby, ale i při komunikaci se svými fotbalovými fanoušky a při preventivních aktivitách.

Neméně významně se otázka veřejného pořádku a bezpečnosti v souvislosti s fotbalovými zápasy týká územní samosprávy – měst a obcí. Zvláště důležité a divácky atraktivní zápasy ovlivňují chod místního života a podcenění přípravy těchto zápasů může znamenat významné negativní dopady na život obce a jejích obyvatel.

Převzetí svého dílu odpovědnosti každým ze zainteresovaných subjektů a jejich úzká spolupráce představuje základní pilíř efektivního přístupu.

Ministerstvo vnitra se domnívá, že v případě ČR existuje dostatek legislativních i jiných nástrojů, kterými lze postihnout případy diváckého násilí. Tyto nástroje však často nejsou využívány. Možnosti trestního stíhání a přestupkového řízení s pachatelé incidentů spojených se sportovními utkáními jsou dostatečné. Český trestní zákon obsahuje nemalé množství skutkových podstat, které lze jednáním ohrožujícím bezpečnost nebo jinak závadným jednáním na stadionu naplnit.

Jednání, která pořadatel považuje za nebezpečná, a nelze je posoudit jako trestný čin nebo přestupek, může řešit pořadatelská služba v rámci svých oprávnění tím, že napříště vstup provinivšího se diváka na stadion neumožní.

Cílem Ministerstva vnitra je dosáhnout stavu, kdy pořadatel utkání bude plně odpovědný za oblast bezpečnosti. Policie ČR nadále nemůže suplovat práci pořadatelské služby. Legislativní část probíhající Reformy Policie ČR předpokládá, že se Policie ČR do budoucna nebude v masivní míře účastnit udržování pořádku a bezpečnosti přímo na stadionech a tato odpovědnost bude v celém rozsahu převedena na pořadatelskou službu. Pouze v případě, kdy úsilí pořadatele udržet pořádek na stadionu selže, bude možné požádat Policii ČR o spolupráci.

V Británii existuje zvláštní zákon *The Football Offences Act*, který vymezuje skutkové podstaty související s diváckým násilím. Sama existence takového zákona však není důvodem pro jeho kopírování zejména v případě země, jejíž právní tradice vychází ze systému *Common Law*, jenž je ve své podstatě mnohem kazuističtější, je založen na principu aplikace precedentů a celkově není prodchnut ideou systemizace a kodifikace tolik jako právní systém kontinentální.

S účinností od 1. 10. 2006 byla v legislativní rovině schválena novela § 202 (výtržnictví) trestního zákona, zpřísňující tresty za divácké násilí: „Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti... anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání... bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li uvedený čin jako člen organizované skupiny.“

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky je v současné době projednáván PS PČR ve druhém čtení. Nabytí účinnosti se předpokládá k 1. 1. 2009.

